

Lausunto Eduskunnan maa- metsätalousvaliokunnalle 26.5.2021

Viite *Lausuntopyyntö liittyen asiaan: Asia: 1356/00 00 02 00/2021, VNS 3/2021 vp, Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2022—2025*

Lausunnon antaja *Luonnonvarakeskus (Luke)*

Keskeinen sisältö maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan osalta

Valtioneuvoston julkisen talouden suunnitelma vuosille 2022—2025 ei ole maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan osalta kovin yksityiskohtainen. Selonteossa todetaan, että hallitusohjelman mukaisesti kehyskaudella jatketaan hallitusohjelman mukaisia toimenpiteitä, joista keskeisimmät liittyvät maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteisiin, ilmastokestävään ruokapolitiikkaan, luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen, vesistökuormituksen vähentämiseen, vesienhallintaan ja tulvasuojeluun. Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan vuotuiset määrärahat vaihtelevat kehyskaudella 2,5—2,7 mrd. euron välillä. Menojen uudelleenkohdennukset pienentävät maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan määrärahatasoa vuodesta 2023 alkaen 35 milj. eurolla. Säästöt tullaan kohdistamaan useisiin eri menokohtiin. Viljelijätukien tasoon säästöillä ei ole vaikutusta.

Maatalous

Suunnittelujaksolle 2022—2025 osuu EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) uudistuksesta päättäminen ja uudistuksen käytännön toimenpanon aloittaminen Suomessa. Uutta CAPia ei saatu EU-maissa voimaan alkuperäisen suunnitelman mukaisesti vuoden 2021 alusta, vaan uudistukseen tuli kaksivuotinen siirtymäaika. Uudistuksen lopullisesta sisällöstä ja yksityiskohdista päättäminen viivästyi, koska poliittinen yhteisymmärrys EU:n tulevasta rahoituskehyksestä vuosille 2021—2027 ja elvytysrahoituksesta vuosille 2021—2022 onnistuttiin saavuttamaan vasta heinäkuussa 2020. Tämä tarkoittaa, että uutta maatalouspolitiikkaa ryhdytään toteuttamaan EU:ssa vuonna 2023. Vuosina 2021—2022 toimitaan uuden rahoituskauden 2021—2027 budjetilla, mutta harjoitetaan edelleen edellisen kauden 2014—2020 maatalouspolitiikkaa.

EU:n budjettineuvotteluissa maatalousrahoituksen turvaaminen oli Suomelle yksi poliittisista prioriteeteista. Menestymisellä maatalousrahoituksessa on suora yhteys Suomen nettomaksu-asemaan, koska Suomen EU:lta saamista jäsenmaksun vastineista maatalous muodostaa yli 60 %. Lisäksi tuen merkitys maatalouden tulonmuodostuksessa on selvästi suurempi kuin EU-maissa keskimäärin. Saavutetun budjettisopimuksen mukaan Suomen maatalouden rahoitus kasvaa kaudella 2021—2027 nimellisin hinnoin laskettuna 2,5 % kuluvaan kauteen 2014—2020 verrattuna. Mikäli rahoituskausien välisessä vertailussa otetaan huomioon myös elvytysrahoitus vuosille 2021—2022, Suomen maatalouden rahoitus kasvaa yhteensä 6,0 %. Rahoituksen muutokset

kohdistuvat erisuuruksina maatalouspolitiikan pilareiden I ja II välillä. Pilarin I suorat tuet laskevat 0,8 %, mutta pilarin II maaseudun kehittämisvarat nousevat rahoituskehityksen osalta 7,6 %.

EU:n maatalouspolitiikan perusrakenne säilyy lähes ennallaan vuodesta 2023, mutta uudistus korostaa kunnianhimoa ympäristö- ja ilmastoasioissa. Jäsenmaiden odotetaan sisällyttävän kansallisiin CAP-strategiasuunnitelmiin riittävät kannustimet niin kasvihuonepäästöjen vähentämiseksi kuin monimuotoisuuden edistämiseksi maa- ja elintarviketaloudessa. Ilmasto- ja ympäristötoimiin kannustava rahoitus on perusteltua kohdentaa mahdollisimman kustannus- tehokkaisiin ja samalla maatalojen kannalta helpoimmin toteutettaviin ja elinkeinovaikutuksiltaan kohtuullisiin toimenpiteisiin. Koska Suomessa yli puolet maatalouden päästöistä syntyy turvemaiden viljelystä, viljelijöitä tulisi tukipolitiikan avulla kannustaa luopumaan turvemaapellojen viljelystä ja mahdollisuuksien mukaan vettämään, ennallistamaan ja metsittämään niitä. Turvepeltojen päästövähennyksillä on mahdollista saada pieneltäkin alalta merkittäviä ilmastotuloksia.

Osana Suomen pyrkimystä hiilineutraaliuteen vuonna 2035, Suomen kannattaa aktiivisesti hakea maatalouden maankäytön muutokseen tarvittavien investointien rahoittamista myös EU:n vihreän siirtymän ohjelmasta.

Metsätalous

Metsäteollisuuden jalostusarvon nostamiseksi olisi tärkeää, että merkittävä osuus hallituksen ns. tulevaisuusinvestoinneista kehysvuosille kohdistettaisiin tämän teollisuudenalan tutkimus- ja innovointitoimintaan. Sekä kuiduttavan että mekaanisen puunjalostuksen sektoreilla on hyvin suuri potentiaali uusiin kaupallisiin sovelluksiin, ja julkinen tuki voi toimia tehokkaana tuuppajana yksityisten investointien kasvulle.

Luonnonsuojelun rahoitusta kasvatetaan hallituskaudella merkittävästi. Metsien ja metsäluonnon osalta ja rahoituksen tehokkuutta ajatellen suojelu tulisi kohdistaa Etelä-Suomen kohteisiin. Tutkimuksiin tulisi myös varmistaa, että mahdolliset vuotovaikutukset jäisivät vähäisiksi. Vuotovaikutusta syntyy, kun metsien hakkuut kohdistuvat intensiivisemmin ei-suojeltuihin metsiin.

Asiantuntijalausannon valmistelijat: tutkimusprofessori Jyrki Niemi ja tutkimusprofessori Jussi Uusivuori